

Ліана Олександрівна ПТАЩЕНКО

доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів та банківської справи,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Ольга Анатоліївна РУДИЧ

аспірантка,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
вул. Міщенка, 5, кв. 20, м. Полтава, 36011
E-mail: reklama_nedvizh@ukr.net
Телефон: +380672954285

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ РИНКОВОГО ТИПУ

Птащенко, Л. О. Концептуальні засади ціноутворення в економіці ринкового типу [Текст] / Ліана Олександрівна Птащенко, Ольга Анатоліївна Рудич // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 251-256. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Предмет дослідження: ціноутворення в економіці ринкового типу.

Метою роботи є узагальнення й уточнення поняття «ринкова ціна» та дослідження генези теорії ціноутворення.

Стаття присвячена дослідженню еволюції концепції ціноутворення в економіці ринкового типу, особливе місце відведено механізмам ціноутворення. У публікації розглянуто сутність економічних категорій «ціна» та «ціноутворення», виділено основні теорії розвитку. Досліджено генезу становлення теорій вартості та корисності як методологічної бази ціноутворення. Доведено можливість синтезу різних підходів до сучасних умов ринкового ціноутворення. Обґрунтовано необхідність переходу до використання принципу корисності при визначенні ціни.

Встановлено, що процес розвитку форми цін полягає в заміні його раціонального змісту ірраціональним. Що вище рівень розвитку суспільства, то більшу роль у розвитку виробництва грають інтенсивні фактори, і що вищий ступінь інтелектуалізації праці, то помітніше в формі ціни виражений її раціональний зміст, то ближче ціна наближається до корисності. Щоб ціна відповідала реальним умовам виробництва, необхідно рішуче відмовитись від орієнтації на фактичні затрати. Така орієнтація не сприяє підвищенню ефективності виробництва, викривляє його об'єм, а розрахована за цією методикою ціна не виконує функції точного інструменту для вимірювання виробництва.

Отримані в статті наукові положення, висновки та результати можуть бути вагомим підґрунтям для вирішення проблемних прикладних питань щодо ефективного використання ціни в економіці ринкового типу. Вони також можуть бути використані у навчальному процесі.

Ключові слова: ціна; ціноутворення; грошова форма; вартість; прибуток; гранична корисність.

Лиана Александровна ПТАЩЕНКО

Ольга Анатольевна РУДИЧ

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В
ЭКОНОМИКЕ РЫНОЧНОГО ТИПА**

Аннотация

Предмет исследования: ценообразование в экономике рыночного типа.

Целью работы является обобщение и уточнение понятия «рыночная цена» и исследования генезиса теории ценообразования.

Статья посвящена исследованию эволюции концепции ценообразования в экономике рыночного типа, особое место отведено механизмам ценообразования. В публикации рассмотрены сущность

экономических категорий «цена» и «ценообразование», выделены основные теории развития. Исследован генезис становления теорий стоимости и полезности как методологической базы ценообразования. Доказана возможность синтеза различных подходов к современным условиям рыночного ценообразования. Обоснована необходимость перехода к использованию принципа полезности при определении цены.

Установлено, что процесс развития формы цен заключается в замене его рационального содержания иррациональным. Чем выше уровень развития общества, тем большую роль в развитии производства играют интенсивные факторы, и чем выше степень интеллектуализации труда, тем заметнее в форме цены выраженный рациональный смысл, тем ближе цена приближается к полезности. Чтобы цена соответствовала реальным условиям производства, необходимо решительно отказаться от ориентации на фактические затраты. Такая ориентация не способствует повышению эффективности производства, искажает его объем, а рассчитанная по этой методике цена не выполняет функции точного инструмента для измерения результатов производства.

Полученные в статье научные положения, выводы и результаты могут быть весомым основанием для решения проблемных прикладных вопросов по эффективному использованию цены в экономике рыночного типа. Они также могут быть использованы в учебном процессе.

Ключевые слова: цена; ценообразование; стоимость; предельная полезность.

Liana Oleksandrivna PTASCHENKO

Doctor of Sciences,
Professor of Department of Finance and Banking,
Poltava National Technical University named after Yuriy Kondratyuk

Olga Anatoliivna RUDYCH

PhD Student,
Poltava National Technical University named after Yuriy Kondratyuk
Mishchenko str., 5, apt. 20, Poltava, 36011, Ukraine
E-mail: reklama_nedvizh@ukr.net
Phone: +380672954285

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF PRICING IN A MARKET ECONOMY

Abstract

The subject of the research is a pricing in a market economy.

The purpose consists of generalization and clarification of the concept of the term "market price". The research of the genesis of the theory of pricing should be considered.

The article investigates the evolution of the concept of pricing in a market economy. A special attention is paid to the pricing mechanism. This article examines the essence of such economic categories as "the price" and "the pricing". The basic theory of development is distinguished. The genesis of theory of value formation and usefulness as a methodological basis of pricing are investigated. The necessity of using the principle of utility in determination of the price is substantiated.

It is found out that the process of developing a form of prices means the replacement of its rational content by irrational one. That higher is the level of development of society the greater is the role of intensive factors of production. The higher is the degree of intellectualization of labor, the more noticeable is rational sense in the form of price, the closer the price approaches to the utility. In order to the price to match the actual conditions of production, it is necessary to resolutely refuse to focus on the actual costs. This orientation is not conducive to efficiency, distorts its volume. The calculated in accordance with this procedure price does not act as an accurate tool for measuring the results of production.

The scientific statements, conclusions and results can be valid grounds for solving problematic questions for effective use of prices in a market economy. They can also be used in the educational process

Keywords: price; pricing; monetary form; cost; profit; marginal utility.

JEL classification: D400

Вступ

В умовах ринкової економіки, товарно-грошових відносин роль цін не переоцінена, адже вони покликані насамперед забезпечити еквівалентний обмін благ (товарів та послуг), створюваних

суспільством, пропорційне розподілення доходів і динамічний розвиток матеріального виробництва. Але знання суспільства щодо закономірностей, властивих для процесу формування цін, не були і не є однозначними й донині [2, с. 7]. Протягом тривалого часу в плановій економіці ціна формувалась на основі витратних методів. Практично не розглядалися інші варіанти та підходи до формування цін. При становленні ринкової економіки актуальним постає завдання дослідження інших наукових напрямків ціноутворення, які більш точно відображають функціонування сучасної економіки та дають змогу на цій основі сформулювати прикладні методи встановлення ціни.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями ціноутворення як у теоретичному, так і у практичному аспектах у своїх наукових розробках цікавилися багато сучасних українських вчених: М. М. Артус, А. А. Гриценко, О. В. Колесніков, В. Л. Корінев, М. Павлишенко, А. Шевченко, Л. О. Шкварчук. Над вдосконаленням теорії ціноутворення та розробкою практичного формування цін працюють також зарубіжні автори: Дж. Дейлі, Р. Дж. Долан, Т. Т. Негл, І. К. Салімжанов, А. Чубаков, А. Н. Цацулін та інші. Значну увагу на ціни звертають фахівці в наукових працях із маркетингу та менеджменту. При цьому трактування теоретичних основ та застосування різних підходів до ціноутворення залишається предметом гострих дискусій та суперечок.

Мета дослідження

З огляду на вищенаведене, метою роботи є узагальнення й уточнення поняття “ринкова ціна” та дослідження генези теорії ціноутворення.

Виклад основного матеріалу дослідження

В основі вітчизняного ціноутворення довгий час лежала трудова теорія вартості К. Маркса [5, с. 948], покликана дати відповідь на питання: що є об'єктивною основою цін, а, отже, мінових пропорцій у товарному виробництві? Згідно з марксистською теорією, ціна товару визначається його вартістю. Величина вартості залежить від суспільно необхідних витрат робочого часу на виробництво певного товару (кількісна характеристика вартості). Якість товару визначає його споживчу вартість. Прихильники цієї теорії вважали: попри те, що в умовах ринку на рівень цін впливає співвідношення попиту та пропозиції, породжуючи їх відхилення від бази-вартості, але єдиний закон, покладений в основі виробництва, обміну та споживання товару - це закон вартості.

Практичне втілення вищенаведеного положення зіткнулося з непереборними перепонами. Зокрема, ускладнення витікають із самого визначення вартості, а точніше її кількісної характеристики – суспільно необхідних затрат праці, визначених Марксом як суспільно необхідний робочий час, який потрібен для виготовлення якої-небудь споживчої вартості при наявних суспільно нормальних умовах виробництва і при середньому в певному суспільстві рівні вправності й інтенсивності праці.

Природно, що для застосування теорії вартості в якості основи ціноутворення знадобилась її конкретизація по деяких моментах:

- в умовах товарно-грошових відносин необхідний вартісний вираз суспільно необхідних затрат як основи цін;
- розуміння суспільно нормальних умов ускладнено в зв'язку з різноманітністю природно-кліматичних, економічних та інших умов виробництва;
- ціна повинна містити в собі, окрім затрат, і певну частину прибутку для здійснення розширеного відтворення, отже, потрібен критерій, котрий визначає її величину;
- допускається відхилення цін від вартості, але нічого не сказано про закон цих відхилень та їх величину.

Ці труднощі знайшли своє відображення в суперечках економістів з приводу моделі планової ціни, способу формування нормативного прибутку, диференціації цін і інших питань [2, с. 8]. Суспільна вартість є економічною основою ціни. У якості суспільної вартості виступає середньогалузева, яка визначається на основі суспільно необхідних затрат. Але це загальне трактування виступило у двох розрізнених варіантах. Перший практично полягав у тому, що в якості суспільно-необхідних затрат визнавалися будь-які фактичні витрати, аби вони були санкціоновані планом. Другий варіант ґрунтується на трактуванні цього поняття, тобто на визнанні не запропонованих, а суспільно необхідних витрат, що об'єктивно складаються. Відповідно за цими двома концептуальними позиціями розрізняються і два механізми ціноутворення, що звичайно називаються як „затратні” та „антизатратні” [6, с. 107-108]. Навколо їх суті і використання велись багаторічні дискусії, в яких на першому плані виявлялися розбіжності не стільки змістового, скільки термінологічного порядку. Що ж стосується практики, то її ця полеміка реально не торкнулася: як би не виглядали теоретичні засади, на ділі реалізувався „затратний” принцип, оскільки в якості критерію одноманітно приймався вплив ціни на витрати праці. У дійсності необхідно відштовхуватися від впливу затрат на ціни. І не просто затрат, а витрат виробництва, розподілення збуту товарів.

Тепер виникає питання: які затрати вважаються суспільно-необхідними? Для цього потрібно

порівняти об'єм виробництва не тільки з затратами, але й зі споживчою і купівельною спроможністю споживачів. Окрім цього, тут необхідно враховувати й інші можливі варіанти задоволення потреб у різних видах товарів. У цьому контексті найважливішою задачею економічної науки виявилась розробка методики визначення суспільно-необхідних затрат праці на одиницю продукції одинадцяти найважливіших сільськогосподарських продуктів, які провела О. С. Карнаухова [3].

Але ця методика не може бути рекомендована для практичного використання, оскільки, на наш погляд, має низку недоліків. По-перше, тут затрати промислової праці приймаються фактичні, за встановленими цінами. А останні, фактично, підлягали впливу розподілених факторів. Така ж картина спостерігається також у методиці визначення чистого доходу, який пов'язаний з рівнем різних цін на той чи інший продукт. По-друге, якщо в одній галузі ціни на товари будуть відповідати суспільно необхідним затратам на їх виробництво, а в інших такої відповідності не буде, еквівалентність обміну буде порушена. Прямий вартісний розрахунок може бути здійснений комплексно в усіх галузях національного господарства. Але скільки б не розроблялись методи виміру суспільно необхідних затрат, абсолютно точний облік знайти складно. Це може вирішити тільки ринок товарів та послуг.

Ринок у сучасних умовах - це така сфера, у якій втілюється розвиток виробництва і потреба попиту та пропозиції, і ціна формується таким чином, що в ній конкретно відображаються суспільно необхідні затрати праці. Як відомо, ціна товару є перетворена форма вартості, яка визначається робочим часом, необхідним для виробництва товару при певних суспільно нормальних виробничих умовах і середньому рівні вправності та інтенсивності праці [1].

Слід розрізняти ринкову ціну і ринкову вартість. Перша визначається як панівна на ринку єдина ціна, що сплачується за всі товари певного виду незалежно від відмінностей в індивідуальних виробничих умовах та витратах виробництва товару. Ринкова вартість як середня індивідуальних вартостей товару, що поставляється на ринок окремими виробниками, утворюється в результаті конкуренції підприємств однієї й тієї ж галузі, що випускають товари при кращих, середніх і гірших умовах. Міжгалузева конкуренція капіталів призводить до вирівнювання норми прибутку і перетворення ринкової вартості в ціну виробництва. Тут забезпечуються відшкодування витрат виробництва, і отримання середнього прибутку, пропорційно розмірам збалансованих капіталів. У результаті закон вартості починає діяти через ціни виробництва, які стають центрами тяжіння й осями коливання ринкових цін [7, с. 133].

У сучасних умовах ринкові ціни коливаються навколо монопольних цін або збігаються з ними. Монопольна ціна сама відхиляється від ціни виробництва вгору або вниз. Отже, шлях від вартості до ринкової ціни стає ще довшим, а закон вартості діє не тільки через ціни виробництва, але й через ціни, встановлені монополіями [8]. Отже, саме на ринку виникають можливості для виробника і споживача у визначенні якості і оцінки товару, залежно від умов реалізації та їх економічних можливостей. Але слід зауважити, що в формуванні ринку величезну перешкоду чинить дефіцит товарів. У цих умовах, коли виробник і споживач мають право на встановлення вільної ціни товарів, відбувається процес зростання цін. Звідси виникає суперечність. З одного боку, без ринку неможливо досягти ціни, що відображає суспільно необхідні затрати праці, з іншого - ринок не може діяти без економічно обґрунтованих цін. Вирішити цю суперечність можливо, по-перше, шляхом усунення дефіциту товарів та послуг, по-друге, на основі наближення ціни (з ініціативи центра) до рівня, пропорційного суспільно необхідним затратам.

В умовах сьогодення, коли іде бурхливе зростання науково-технічного прогресу і впровадження його результатів, рівень суспільно необхідних затрат праці визначається затратами праці тих виробників, у яких виробництво оснащено кращими технологіями, кращою організацією праці. Ціни, які мають тенденції наближення до мінімізації затрат, стимулюють виробників до зниження собівартості і випуску високоякісної продукції шляхом раціоналізації виробництва, застосування нових технологій. Статистичні розрахунки показують, що якщо ліквідувати виробництво хоча б в 2-3 % відсталих підприємств, то можна знизити сукупні суспільні затрати на 10 %. Отже, при встановленні цін на продукцію, що відображають суспільно необхідні затрати, виникає дві проблеми. По-перше, необхідно забезпечити рівні економічні умови господарювання на всіх підприємствах, які знаходяться на різних рівнях забезпечення трудовими, природними ресурсами і ефективності виробництва. По-друге, потрібно винайти об'єктивні способи відрахування додаткового прибутку, отриманого в кращих умовах виробництва. Цей отриманий додатковий прибуток повинна привласнювати держава.

Марксистська теорія трудової вартості не може слугувати достатньою базою для прикладних досліджень. З її допомогою виявлення будь-яких закономірностей складання цін обмежене. І пояснюється така обмеженість просто: в капіталістичному суспільстві обмін товарів іде за цінами, що стійко відхиляються від трудової вартості. Але трудові ж теорії при всій їх, безперечно, ідеологічній спрямованості, однак, поступово формували базу для прикладних досліджень, особливо у сфері ціноутворення. Це стосується окремих елементів теорії факторів виробництва, але особливо теорії граничної корисності, тому що ці теорії взаємопов'язані і доповнюють одна одну.

В економічній літературі корисність розглядається як соціальна категорія, а її економічний зміст не отримав відображення. Останнє може бути виявлено в тому випадку, якщо воно втілюється в

матеріальні форми. При цьому потрібно мати на увазі корисність ресурсів або продуктів виробництва. Корисність виражає себе, з одного боку, в продуктах (результатах) виробництва, які мають ту чи іншу корисність залежно від того, як вони впливають на зниження його затрат. Що сильніший його вплив, то більшу корисність має той чи інший вид ресурсів.

З точки зору затрат корисність і вартість знаходяться в зворотно пропорційній залежності від їх величини [9, с. 46-47]. Що вищі затрати суспільної праці на виробництво того чи іншого товару, то вищою буде його вартість. Але якщо затрати розглядати з боку їх зворотного руху, тобто економії, то в цьому випадку більшою буде величина їх корисності. Звідси видно, що вартість є затратною категорією, а корисність – економною.

При визначенні цін необхідно звертати увагу не стільки на те, при яких затратах виробляється певний продукт праці, скільки на те, яку економію затрат у процесі виробничого споживання воно може дати. Що більша ця економія, то вища повинна бути ціна. Власне кажучи, практика ціноутворення розвивається саме в цьому напрямку. Таким чином, ціна повинна виступати в новій якості, як грошовий вираз корисності продуктів праці, що виробляються.

У науковій літературі вартість і корисність дуже часто розглядаються як абсолютно протилежні, такі, що не мають між собою ніяких точок дотику, поняття. Ми вважаємо, що таке уявлення не має під собою наукового підґрунтя, оскільки між виробництвом і споживанням існує міцний взаємозв'язок і вони взаємно переплітаються, переходять один в одного, а це об'єктивно породжує відповідний відсоток у відношенні між вартістю і корисністю. Тому мають рацію ті дослідники, які стверджують про перетин між вартістю і корисністю. Так, якщо під вартістю розуміють дійсні затрати, що передбачають облік їх зворотного руху, економію в тій частині, в якій вартість містить економію, вона тотожна, зливається з корисністю. Таким чином, з розвитком і заглибленням суспільного виробництва в складі вартості виявляється новий елемент – економія затрат.

Вартість у своєму розвитку і русі її форми, тобто в процесі становлення ціни, проходить послідовні щаблі перетворення форми, рухаючись через низку ланок одного «ланцюга». Першим щаблем, або вихідною ланкою ціни, виступає процес частини грошової форми вартості спожитих засобів виробництва і вартість необхідного продукту. Вони утворюють витрати виробництва підприємств. Так починається процес становлення собівартості продукції в якості грошової форми витрат виробництва і вихідної основи ціноутворення.

Унаслідок вказаного першого перевтілення, грошова форма вартості набуває нової якісної структури. Вона з'являється тепер на поверхні явищ економічного життя суспільства в єдиному з можливих (хоча і викривленому) вигляді: як сума витрат виробництва (собівартість) плюс деякий надлишок над ними у вигляді вартості додаткового продукту. Відповідно і вартість додаткового продукту набуває перетвореної форми чистого доходу суспільства. Водночас і чистий дохід починає проходити процес становлення в новій якості, виявляючись на більш високому щаблі у конкретній формі податку з обороту. Другий щабель перетворення грошової форми вартості пов'язаний з рішенням конкретного питання: в якій пропорції і по відношенню до якого з елементів вартості слід приєднати чистий дохід для того, щоб таким чином грошова форма вартості могла, по-перше, на більш конкретному рівні виявити свою субстанцію і стати вихідною базою цін: а по-друге, виступити потім у якості економічного інструменту і важеля підвищення ефективності виробництва.

Таким чином, у нових історичних умовах змінюється субстанція ціни, і вона не має ірраціонального значення. Виходячи з цього, науковцями пропонувалось повністю перейти на кориснісний принцип формування ціни. І ми згодні з цим. На нинішньому етапі розвитку економіки ціна іще не звільнилась від свого змісту, але водночас починає набувати ірраціонального змісту. Цей висновок підтверджується всією практикою ціноутворення. Як відомо, ціна формується з огляду на затрати праці і лише частково враховує величину корисного ефекту від застосування того чи іншого виробу споживачем, тобто величину корисності. Це означає, що практика ціноутворення має подвійний характер. Вона використовує обидва принципи визначення цін – затратний і кориснісний, але переважну роль поки віддає першому. Виходячи з цього, вона має також двоїсту економічну форму. Оскільки виступає не лише як грошовий вираз вартості, але і як і грошовий вираз корисності.

Висновки

Процес розвитку форми цін полягає в заміні його раціонального змісту ірраціональним. Що вищий рівень розвитку суспільства, то більшу роль у розвитку виробництва грають інтенсивні фактори, і що вищий ступінь інтелектуалізації праці, то помітніше у формі ціни виражений її раціональний зміст, то ближче ціна наближається до корисності. Щоб ціна відповідала реальним умовам виробництва, необхідно рішуче відмовитись від орієнтації на фактичні затрати. Така орієнтація не сприяє підвищенню ефективності виробництва, викривляє його об'єм, а розрахована за цією методикою ціна не виконує функції точного інструменту для вимірювання виробництва. В економічній літературі існують думки, щоб вже зараз відмовитись від середніх величин затрат при визначенні ціни і остаточно перейти до

використання принципу корисності (граничних, диференційних або замикаючих величин). На наш погляд, такі пропозиції не враховують реальних умов виробництва, оскільки сучасний рівень розвитку виробництва не є не стільки зрілим, скільки досконалим, щоб можна було повністю відкинути середні величини, але перспективою подальших досліджень є саме цей напрям.

Список літератури

1. Большая советская энциклопедия: В 30 т. [Текст] / А. А. Сергеев. Стоимость. - М.: "Советская энциклопедия", 1969-1978.
2. Джураев, Ф. М. Совершенствование системы ценообразования на продукцию сельского хозяйства: на материалах Согдийской области [Текст]: дис. ... канд. эк. наук: 08.00.05: место защиты: Ин-т экономики с.-х. ТАСХН / Джураев Фаррух Маруфжонович. - Душанбе, 2010. - 153 с.
3. Карнаухова, Е. С. Учет затрат общественного труда. Вопросы методологии и опыт исследования трудоемкости производства сельскохозяйственных продуктов [Текст] / Е. С. Карнаухова. - М.: Наука, 1973. - 328 с.
4. Лісовська, Л. С. Співвідношення між категоріями «корисність» і «вартість» в маркетингових дослідженнях конкурентоспроможності продукції [Текст] / Л. С. Лісовська // Маркетинг та логістика в системі менеджменту. — Львів, 1998. — С. 46-47.
5. Маркс, К. Капитал: критика политической экономии [Текст] : соч. [пер. Ф. Кенэ с фр. и М. А. Бунятина с англ. - П. Н. Ключин]. - М. Эксмо, 2012. - Т.3. - гл. L. - С. 948.
6. Мирзабекова, М. Ю. Механизм ценообразования в современной экономике [Текст] / М. Ю. Мирзабекова // Экономика и управление в XXI веке: тенденции развития. - 2013. - № 11. - С. 106-110.
7. Сабирджанова, Д. К. Маркетинг [Текст] / Д. К. Сабирджанова. - Ташкент: изд-во ТФИ, 2005. - 223 с.
8. Экономическая теория: Цена производства, рыночная цена, рыночная стоимость, монопольная цена [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.xenoid.ru/materials/econ/83.php>.

References

1. Sergeev, A. (1969-1978). *Bol'shaya sovetskaya entsyklopedyya (Vols 30)*. Moskva: Stoymost'.
2. Dzhuraev, F. M. (2010). *Sovershenstvovanye systemy tsenoobrazovanyya na produktsyyu sel'skoho khozyaystva: na materyalakh Sohdyyskoy oblasti*. Dushanbe: institut ekonomiki TASHN.
3. Karnaukhova, E. S. (1973). *Uchet zatrat obshchestvennoho truda. Voprosu metodolohyy y opyt yssledovanyya trudoemkosty proyzvodstva sel'skokhozyaystvennukh produktov*. Moskva: Nauka.
4. Lisov's'ka, L. S. (2012). *Spivvidnoshennya mizh katehoriyamy «korysnist'» i «vartist'» v marketynhovyykh doslidzhennyakh konkurentospromozhnosti produktsiyi*. Marketynh ta lohistyka v systemi menedzhmentu. 46-47.
5. Marks, K. (2012). *Kapital: krytyka polytycheskoy ekonomyy*. Vols 3. Moskva: Eksmo.
6. Myrzabekova, M. Yu. (2013). *Mekhanyzm tsenoobrazovanyya v sovremennoy ekonomyye. Ekonomyya y upravlenye v XXI veke: tendentsyy razvytyya*, 7, 106-110.
7. Sabyrdzhanova, D. K. (2005). *Marketynh*. Tashkent: yzd-vo TFFY.
8. *Ekonomycheskaya teoryya: Tsena proyzvodstva, runochnaya tsena, runochnaya stoymost', monopol'naya tsena*. (n. d.) Retrieved May 15, 2014, from : <http://www.xenoid.ru/materials/econ/83.php>.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2014 р.